

A GÁRDONYI GÉZA CISZTERCI GIMNÁZIUM ÉS KOLLÉGIUM

Általános gimnáziumi képzés pszichológiai specializáció

helyi tanterve

Ének-Zene

Eger, 2021. augusztus 1.

Az ének-zene tantárgy helyi tanterve

a 9. 10. évfolyam számára

Kerettantervi megfelelés

Jogalap: A Kormány 5/2020. (I. 31.) Korm. rendelete a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet módosításáról

Az Oktatási Hivatal honlapján (oktatas.hu) a „Köznevelés/Kerettantervek/A 2020-as NATHoz illeszkedő tartalmi szabályozók/Kerettanterv a gimnáziumok 9-12. évfolyama számára” oldalon közzétett kerettantervek közül: Magyar nyelv és irodalom 9-12. évfolyam.

Célok és feladatok

A kilencedik tizedik évfolyamon a zenei nevelés célja a nemzeti és az európai azonosságtudat erősítése, a hagyományos és a mai kulturális értékek megismertetése, a tudás gazdagítása a zeneművészet eszközeivel. Cél továbbá, hogy a műalkotások által közvetített magatartásminták segítsék a nemzethez, közösséghez való viszony elmélyítését és járuljanak hozzá a tanulók személyiségfejlődéséhez, szocializációjához, mely egyúttal egy közösség fennmaradásának biztosítója is.

Az egyes témaköröknél megjelölt minimum óraszámok, csak arányaiban segítik a tájékozódást. A témakörökön belül megjelenő fejlesztési feladatok átfedik egymást, egy-egy fejlesztési feladat több különböző témakörben is megjelenik. Ezáltal a tanórákon belül is érvényesül a komplexitás.

A Kerettanterv témakörei:

1. Zeneművek /Énekes anyag
2. Zeneművek/Zenehallgatási anyag
3. Komplex készségfejlesztés.

A zenei anyanyelv ápolásának továbbra is fontos szerepet kell betöltenie, hiszen egy nép múltjának legnemesebb értékei őrződnek meg benne: érzelmi tartás, kedélyvilág, vérmérséklet, temperamentum. Mindez a „*népdalaink világa*” fejezetben átélhető a tanulók számára. A dalanyag igazodik életkori sajátosságaikhoz, átélhető élethelyzetekhez, a „*mindenre van hangja*” kodályi megállapításhoz.

Az előadói készség gazdagítása - a kifejezőkészség, tiszta intonáció, a stílusnak megfelelő előadásmód, a közösségi zenélés kiemelten fontos eleme, melynek színvonala a tanár igényességén múlik. Legmagasabb szintje a kóruséneklésben testesül meg.

A zenehallgatási anyag válogatásánál az életszerűség a fő szempont: a zeneművek a tanulók tanulmányaihoz és mindennapjaihoz kapcsolódnak. és a tanulók megismerkednek a hallgatott zenék kulturális környezetével is. Folyamatos feladat a zeneművek műfajának megnevezése, értelmezése.

A tanár megismertethet diákjaival „kedvenc” dalokat, figyelmet fordít a 20. századi népies műdalokra, illetve a zenei rétegműfajok napjainkban folyamatosan változó jelenségeire is. Ezek sajátos értékrendet képviselnek, társadalmi szerepek szerint formálódnak. A kialakult évezredek értékrendhez képest gyakran változó normák miatt a tanár csak naprakész ismerettel tudja az ízlésformálás eszközeként alkalmazni. Ezt a rendelkezésére álló szabad órasávban teheti meg.

Az énekelt zeneművek igényes megszólaltatásához, a zenehallgatási anyag elmélyült befogadásához és a zeneművekkel kapcsolatos gondolatok megfogalmazásához, valamint a kreatív zenei megnyilvánulásokhoz továbbra is fontos a készségfejlesztés. A korábbi évfolyamokon *Ritmikai fejlesztés, Hallásfejlesztés és Zenei írás-olvasás* elnevezésű témakörök a középiskolában *Komplex készségfejlesztés* elnevezéssel folytatódnak.

Az ének-zene tantárgy a következő módon fejleszti a Nemzeti alaptantervben megfogalmazott kulcskompetenciákat:

A tanulás kompetenciái: A tanár és a tanuló együttműködésének kiemelt szerepe van az aktív tanulás kompetenciáinak kialakításában és fenntartásában, megerősítésében és továbbfejlesztésében. Ebben az ének-zenére különösen fontos szerep hárul. Az ének-zene tanulását nem a hagyományosnak tekintett tanulási módok, hanem a ráérzés, a gyakorlás (ismétlés) és az önreflexivitás támogatja. Ebből adódik, hogy a tanulásból adódó sikeresség élményként jelenik meg. Ennek az élménynek a megtapasztalása más tárgyak tanulásához is pozitívan járul hozzá.

A kommunikációs kompetenciák: Az írott és a beszélt nyelvhez hasonlóan létezik zenei anyanyelv is, mely saját szintaktikával rendelkező, hierarchikus rendszer. Ezek feldolgozása azonos agyi struktúrák által történik, ezért a zene kiválóan alkalmas az anyanyelvi és az idegen nyelvi kompetenciák fejlesztésére, illetve a beszédnehézségek enyhítésére, melyekre hatékony eszköz a ritmus és a hallásfejlesztés. Lényeges a szöveges éneklés mint verbális kommunikáció, valamint a saját, alkotó gondolatokat kifejező improvizáció. A kommunikációs készségek mélyüléséhez kapcsolódik a zeneművek elemzése, amely által a tanuló saját szavaival képes leírni a zenei folyamatokat, megérti a tágabb összefüggéseket, a zene funkcióját és kapcsolatát azzal a világgal, amelyben létrejött, illetve azzal a világgal, melyben aktuálisan hatást gyakorol. A tanuló így megismeri a zene mindennapi funkcióját és megtanulja értelmezni a zene médiában történő használatát is.

A digitális kompetenciák: A tanuló a digitális világban él és annak eszközeit használja mindennapjaihoz, ezért az oktatás hatékonyságát növeli, ha a pedagógus épít a tanuló ilyen irányú jártasságára. A tanuló kezében lévő mindennapos digitális eszközök alkalmasak arra is, hogy használójuk számára a zenei kommunikáció eszközei legyenek. A zenei szoftverek, alkalmazások játékosan fejlesztik az infokommunikációs kompetenciákat.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: A tanuló megtapasztalja az együttműködés hatékonyságát a csoportos zenei tevékenységeken keresztül (pl. kórus), és lehetősége van véleményének, gondolatainak nyilvánítására. Mások produkciójának tisztelettel való figyelése a különböző nézőpontok iránti toleranciáját formálja.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: Az önkifejezés, a kreativitás és a széppérezék fejlesztése keretében a tanuló a zenét sajátos nyelvként ismeri fel, mellyel képessé válik gondolatai, érzései tolmácsolására, használva az improvizáció adta lehetőségeket is. Ezen kívül különböző kultúrák zenéjével való ismerkedés és azok társadalmi funkciójának megértése hozzájárul a komplex látásmód kifejlődéséhez.

A tanulók értékelése

A tanulók értékelése az iskolai pedagógiai programban rögzített rendszerbe illeszkedik. A tantárgyi eredmények értékelése a hagyományos 5 fokozatú skálán történik.

Tervezett ellenőrzési módszerek: - Szóbeli felelet (Egyéni és csoportos éneklés, hangszeres produkció tanári értékelése, állandó javítása illetve a tanulók egymás produkcióját értékelik a kialakult tetszésnyilvánítási formák alapján.);

- Írásbeli felelet (Idegen szavak, szakkifejezések jelentése, alkalmazási területei, zenetörténeti fogalmak ismerete, helyes használata stb.);

- Témazáró dolgozat (nagyobb témakörök végén, vagy több témakör együttes zárásakor);

- Otthoni munka (gyűjtőmunka, feladatok számítógépes megoldása stb.);

- Csoportmunka (kamarazene, énekegyüttesek, populáris zenei csoportok stb.);

- Versenyeken, vetélkedőkön, kulturális bemutatókon való szereplés, elért eredmények. (Adventi koncert, Rajeczky gregorián éneklési verseny, Népdaléneklési verseny, Tehetségek művészeti vetélkedő stb)

Különbözeti vizsga, javítóvizsga, osztályozó vizsga:

A különbözeti vizsga, a javítóvizsga, az osztályozó vizsga írásbeli és szóbeli vizsgarészből áll minden évfolyamon. Az egyes évfolyamok vizsgakövetelményeit a helyi tanterv tartalmazza. Az írásbeli vizsga egy minimum 60 perces, az adott tanév helyi tantervének legfontosabb tanulmányi követelményeit magában foglaló írásbeli feladatlapon megírásából áll. Az írásbeli vizsgarész értékelése megegyezik az érettségi vizsga értékelésével: 0-24% = elégtelen, 25%-39% = elégséges, 40%-59% = közepes, 60%-79% = jó, 80%- 100% = jeles. A végleges vizsgaeredmény az írásbeli és szóbeli vizsga osztályzatának átlageredménye. A vizsgázónak minden vizsgarészből legalább 12%-ot kell teljesítenie.

9. évfolyam

A 9. évfolyamon az ének-zene tantárgy alapóraszám: 34 óra (heti 1 óra)

TÉMAKÖR: Zeneművek/ Énekes anyag

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

Népdalaink világa

Szerelem

Azt gondoltam, eső esik; Akkor szép az erdő; Hej, rozsmaring, rozsmaring; Körösfői kertek alatt; Szerelem, szerelem; Szivárvány havasán; Hej, révész, révész

Életképek

Annyi nekem az irigyem; Eddig vendég; Éljen a barátság; Hej, igazítsad;

Ünnepek

Sok számos esztendőket; Szent János áldása; Üdvözlégy, Szent László király; Sok Zsuzsanna napokat, Szent Bernát Himnusz, Pápai Himnusz, Boldogasszony anyánk, Fel nagy örömré

Műzenei szemelvények, és más népek dalai

Szeikilosz sírverse; John of Fornsete: Nyár-kánon (Vaskó Andor ford.); Ófrancia kánon: Jertek, jertek, nosza, járjunk táncot!; Ismeretlen szerző: Kék ibolyácska; Budát, ó Hunnia, az török rabolja; Balassi Bálint: Bocsásd meg úristen – protestáns népének; J. Haydn: Erdő mélyén – kánon; W. A. Mozart: Jöjj, drága május; Ég a város – angol kánon

ISMERETEK

- A zsoltár típusú dallamok jellemzői
- A gregorián dallam jellemzői
- Ugrós és csárdás tánc típusok
- Dallam és szöveg kapcsolata a népdalstílusokban
- Zenei nyelvjáráások, dialektusok jelentése a népzeneben
- A tanult dalok kulturális közegének megismerése
- Különböző korszakok – különböző előadói stílusok a műzenében

FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÉSZSÉGEK

- Hallás utáni daltanulással elsajátított magyar népdalok és felismerő kottaolvasással elsajátított műzenei szemelvények éneklése
- Előadói készségük kifejező, átélt, tiszta intonációjú énekléssé fejlesztése?
- A hangszerkísérethez és az éneklő közösséghez való alkalmazkodási képesség fejlesztése
- A dalokban megjelenített élethelyzetek, érzelmi állapotok megértése.

FOGALMAK

Zsoltár típusú népdal, szillabikus, melizmatikus, autentikus, tradíció, átdolgozás, dialektus, Magyar Népzene Tára

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- A zenei nevelés elsődleges tevékenységi formája az éneklés
- A kreativitás támogatása az éneklésnél, táncolásnál
- Éneklés az iskolai kórusban
- Részvétel az ünnepekhez kapcsolódó előadásokban, projektekben
- Részvétel a Zenei Világnap alkalmából rendezett iskolai programokban
- A Fejlesztési feladatok és Készségek elnevezésű részben javasoltak alkalmazása

TÉMAKÖR: Javasolt zeneművek/zenehallgatási anyag

JAVASOLT ÓRASZÁM: 18 óra

Szerelem, barátság

Azt gondoltam, eső esik; Repülj madár – Sebestyén Márta, Muzsikás Együttes; Orlando di Lasso: Zsoldos szerenád; W. A. Mozart: Don Giovanni - részletek- I. felvonás 8. és 9. jelenet; Beethoven: F-dúr románc; Liszt Ferenc: Szerelmi álmok;

Zeneművek és a történelem

J. S. Bach: Máté passió – részlet 54 számtól -59 -ig
F. Chopin: Forradalmi etűd
R. Schumann –H. Heine: Két gránátos
Kodály Zoltán: Hány János – Felszántom a császár udvarát; Ének Szent István királyhoz

Zeneművek és az irodalom

F. Schubert – J. W. Goethe: Margit a rokkánál
S. Prokofjev: Rómeó és Júlia – lovagok tánca

Életrajzok

Ugrós és csárdás dallamok – válogatás revival népzenei felvételekből
J. S. Bach: D-dúr szvit – Gavotte, Menüett
Joseph Haydn: Évszakok – Szüreti kórus
L. van Beethoven: IX. szimfónia – IV.tétel
M. Ravel: Bolero
Johann Strauss: Éljen a magyar - polka
Kodály Zoltán: Galántai táncok -részletek

Régi muzsika kertje

Szeikilosz sírverse
Missa de Angelis – Kyrie
Dufay: L'homme arme mise - Kyrie
G. P. Palestrina: Sicut cervus
Mozart: Esz-dúr zongoraverseny K. 271 "Jeunehomme" II. tétel - részlet

Szemelvények a magyar zenetörténelemből

Esterházy Pál: Harmonia caelestis – részletek
Liszt Ferenc: Esz-dúr zongoraverseny – I. tétel
Erkel Ferenc: Bánk bán –Keserű bordal, Hazám, hazám
Bartók Béla: Concerto – II. tétel, Párok játéka

ISMERETEK

- A hallgatott zeneművek zenetörténeti és főbb műfaji jellemzőinek azonosítása
- A zeneszerzők helye a különböző zenetörténeti korokban
- Az adott zenemű történelmi, irodalmi és kultúrtörténeti vonatkozásainak megismerése
- A zeneművekben megfogalmazott gondolatok társítása hangszerezési, szerkesztési megoldásokkal, kompozíciós technikákkal, formai megoldásokkal
- Mise állandó részeinek a megismerése: Kyrie, Glória, Credo, Sanctus, Benedictus, Agnus Dei

FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÉSZSÉGEK

- A tanulók kreatív képzeletének fejlesztése változatos motivációs technikákkal, a zeneművek nyújtotta lehetőségeket kihasználva
- A zeneművek gondolati tartalmát kifejező eszközök felismerésére, átélésére és értelmezésére alkalmas képességek kialakítása
- Egy-egy zeneszerzőre jellemző alkotói sajátosságok felismerése
- Hosszabb, összetettebb koncentrációt igénylő zenei anyag befogadásának képessége
- Összefüggés felfedezése a zenei stíluskorszakok és a történelmi események, irodalmi alkotások között
- A zeneművekről történő önálló véleményalkotás képességének kialakítása

FOGALMAK

Gregorián, recitativo, korál, kyrie, passió, etűd, hangfűrt.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Részvétel hangversenyeken
- Élménybeszámoló készítése a hallott hangversenyek kapcsán
- Adatgyűjtések a zenetörténet feldolgozásához
- Zeneművek zenetörténeti rendszerezése
- Koncertfilm megtekintése
- Kiállítás megszervezése híres magyar zeneszerzőkről, zenekarokról, előadóművészekről, zeneművekről, koncerthelyszínekről
- A lakóhely zenei emlékeinek összegyűjtése, megtekintése
- Kiselőadás készítése különböző hangszerekről, zenei műfajokról, zeneszerzőkről, zeneművészekről
- Kiselőadás készítése a népzenei gyűjtések történetéről
- Kiselőadás a hangszerekről (megszólaltatási módjuk, felépítésük, képek, videók, animációk, applikációk felhasználásával)
- Az elektronikus média által nyújtott lehetőségek tanári irányítású használata

TÉMAKÖR: Komplex készségfejlesztés

JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 óra

ISMERETEK

- A korábban tanult ritmikai, dallami ismeretek frissítése, elmélyítése, alkalmazása
- A törzshangok és a módosított hangok szerepének ismerete
- A zenetörténet jellegzetes műfajainak ismerete

FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÉSZSÉGEK

- Részvétel közös kreatív zenélési formákban, a zeneművek befogadásának előkészítéséhez
- A többszólamú éneklés fokozatos bevezetésével a többirányú figyelem, a hallás, az intonációs készség fejlődése
- Gyakorlat szerzése a felismerő kottaolvasásban
- A zenei formaérzék fejlesztése

FOGALMAK

Minden korábban szereplő fogalom.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Az improvizáció és a kreativitás támogatása a tanult ritmikai és dallami elemek felhasználásával
- Ritmikai játékok
- Zenei kérdés, válasz rögtönzése
- Kottairáshoz alkalmas szoftverek használatának megismerése
- A Fejlesztési feladatok, Készségek elnevezésű részben megfogalmazottak alkalmazása a hangközök és egyszerű harmóniak megfigyelésének és meghallásának gyakorlására.

A továbbhaladás feltételei 9. évfolyamon.

Tudjon legalább 7-8 különböző műfajhoz tartozó magyar népdalt elénekelni 1-2 versszakal, csoportban.

Tudjon minden egyházi ünnepkörhöz legalább 2 éneket énekelni csoportban.

Ismerje fel a mise állandó részeit

Ismerje a zenetörténeti korok elnevezését, egymásutánját.

Nagyon jellegzetes szemelvények alapján tudjon korokba sorolni gregorián, trubadúr, históriás ének, reneszánsz, barokk dallamokat, esetleg néhány jellemző stílusjegy felsorolásával.

Tudja meghatározni a kamarazene fogalmát, megnevezni leggyakoribb formáit.

Értékelési szempontok, 9. osztály

A tanulásszervezés szorosan összefügg a tudatosan megtervezett, átgondolt értékelési tevékenységekkel. Tantárgyunkban a diagnosztikus (helyzetfeltáró), a formatív (fejlesztő) és a szummatív (minősítő) értékelési módot egyaránt alkalmazzuk.

Folyamatosan adjunk lehetőséget az önként vállalt, egyéni arculatú feladatmegoldásra. (A tanév folyamán kb. 4 önálló közreműködés – beszámoló, produkció, adatgyűjtés/feldolgozás várható el ebben a korosztályban). Kínáljuk föl a lehetőséget, hogy a diákok képességeiknek és érdeklődési körüknek megfelelően választhassanak az alternatívák közül.

Jó, ha a tanár által meghatározott követelményeket, szabályokat, szempontokat ismertelve rendszeresen alkalom nyílik az önértékelésre is. Az egyéni teljesítmények mérlegelésébe az osztálytársakat is egyre inkább bevonhatjuk. Így alapozódhat meg a beilleszkedést segítő reális bírálat – önbírálat másokra figyelni tudó gyakorlata, valamint a kudarc és a siker adekvát kezelésének módja.

10. évfolyam

A tizedik évfolyamon a zenei nevelés célja a nemzeti és az európai azonosságtudat erősítése, a hagyományos és a mai kulturális értékek megismertetése, a tudás gazdagítása a zeneművészet eszközeivel. Cél továbbá, hogy a műalkotások által közvetített magatartásminták segítsék a nemzethez, közösséghez való viszony elmélyítését és járuljanak hozzá a tanulók személyiségfejlődéséhez, szocializációjához, mely egyúttal egy közösség fennmaradásának biztosítója is.

A zenei anyanyelv ápolásának továbbra is fontos szerepet kell betöltenie, hiszen egy nép múltjának legnemesebb értékei őrződnek meg benne: érzelmi tartás, kedélyvilág, vérmérséklet, temperamentum. Mindez a „*népdalaink világa*” fejezetben átélhető a tanulók számára. A dalanyag igazodik életkori sajátosságaikhoz, átélhető élethelyzetekhez, a „*mindenre van hangja*” kodályi megállapításhoz.

Az előadói készség gazdagítása - a kifejezőkészség, tiszta intonáció, a stílusnak megfelelő előadásmód, a közösségi zenélés kiemelten fontos eleme, melynek színvonala a tanár igényességén múlik. Legmagasabb szintje a kóruséneklésben testesül meg.

A zenehallgatási anyag válogatásánál az életszerűség a fő szempont: A zeneművek a tanulók tanulmányaihoz és mindennapjaihoz kapcsolódnak, A 10. évfolyamon a korábban hallgatott zeneművek történelmi szemléletmóddal összegződnek, és a tanulók megismerkednek a hallgatott zenék kulturális környezetével is. Folyamatos feladat a zeneművek műfajának megnevezése, értelmezése.

A tanár megismertethet diákjaival „kedvenc” dalokat, figyelmet fordít a 20. századi népies műdalokra, illetve a zenei rétegműfajok napjainkban folyamatosan változó jelenségeire is. Ezek sajátos értékrendet képviselnek, társadalmi szerepek szerint formálódnak. A kialakult évezredes értékrendhez képest gyakran változó normák miatt a tanár csak naprakész ismerettel tudja az ízlésformálás eszközeként alkalmazni. Ezt a rendelkezésére álló szabad órasávból teheti meg.

Az énekelt zeneművek igényes megszólaltatásához, a zenehallgatási anyag elmélyült befogadásához és a zeneművekkel kapcsolatos gondolatok megfogalmazásához, valamint a kreatív zenei megnyilvánulásokhoz továbbra is fontos a készségfejlesztés. A korábbi évfolyamokon *Ritmikai fejlesztés*, *Hallásfejlesztés és Zenei írás-olvasás* elnevezésű témakörök a középiskolában *Komplex készségfejlesztés* elnevezéssel folytatódnak.

A 10. évfolyamon az ének-zene tantárgy alapóraszám: 34 óra (heti 1 óra)

TÉMAKÖR: Zeneművek/ Énekes anyag

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

Népdalaink világa

Szerelem

Bujdosik az árva madár; De sok eső, de sok sár; Nem úgy van most, mint volt régen; Nézd meg, lányom; Szeress egyet, s legyen szép; Én is voltam, mikor voltam;

Életképek

Éljen a barátság; Én az éjjel nem aludtam; Irigyeim sokan vannak; Vigan, vigan

Ünnepek

Paradicsom mezejibe; Víg volt nekem az esztendő; Salve Regina, Hozsannás ének Hálaadásra Te Deum

Műzenei szemelvények, és más népek dalai

Splendor Paternae gloriae (Atyának fénye, fénysugár); Farkas Ferenc: Hajnalnóta; W. Byrd: Tavasz – kánon; Franz Schubert: A hársfa; Kodály Zoltán: Mikoron Dávid (Psalmus Hungaricus); Old Black Joe- spirituálé; Oh happy day;

ISMERETEK

- A régi és új típusú dallamok jellemzői
- Ugrós és csárdás tánc típusok
- Dallam és szöveg kapcsolata a népdalstílusokban
- Zenei nyelvjárárok, dialektusok jelentése a népzeneben
- A tanult dalok kulturális közegének megismerése
- Különböző korszakok – különböző előadói stílusok a műzenében

FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÉSZSÉGEK

- Hallás utáni daltanulással elsajátított magyar népdalok és felismerő kottaolvasással elsajátított műzenei szemelvények éneklése
- Előadói készségük kifejező, átélt, tiszta intonációjú énekléssé fejlesztése?
- A hangszerkísérethez és az éneklő közösséghez való alkalmazkodási képesség fejlesztése
- A dalokban megjelenített élethelyzetek, érzelmi állapotok megértése.

FOGALMAK

Szillabikus, melizmatikus, autentikus, tradíció, átdolgozás, dialektus, Magyar Népzene Tára

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- A zenei nevelés elsődleges tevékenységi formája az éneklés
- A kreativitás támogatása az éneklésnél, táncolásnál
- Éneklés az iskolai kórusban
- Részvétel az ünnepekhez kapcsolódó előadásokban, projektekben
- Részvétel a Zenei Világnap alkalmából rendezett iskolai programokban
- A Fejlesztési feladatok és Készségek elnevezésű részben javasoltak alkalmazása

TÉMAKÖR: Javasolt zeneművek/zenehallgatási anyag

JAVASOLT ÓRASZÁM: 18 óra

Szerelem, barátság

G. Bizet: Carmen – Habanera; G. Puccini: Tosca – Cavaradossi, levélárta; R. Wagner: Nürnbergi Mesterdalnokok I. jelenet; G. Verdi: Don Carlos – Szabadság kettős; Bartók Béla: A kékszakállú herceg vára – részletek; Ne menj el

Zeneművek és a történelem

Beethoven: Egmont nyitány

A. Dvořák: Új világ szimfónia – részletek

D. Sosztakovics: VII. szimfónia – részletek

A. Honegger: Jeanne d'Arc a máglyán - részletek

Zeneművek és az irodalom

Carl Orff: Carmina Burana – In taberna

Kocsár Miklós – Nagy László: Csodafiú - szarvas

Kodály Zoltán- Weöres Sándor: Öregek

Életképek

Cl. Debussy: A tenger – részlet, az 1. vázlat

I. Stravinsky: Tűzmadár – részlet, a mű kezdete

G. Gershwin: Egy amerikai Párizsban -részlet

Bartók: Béla: Cantata Profana - részletek

Kodály Zoltán - Arany János: Csalfa sugár,

Farkas Ferenc: Furfangos diákok - részlet

Karai József: Estéli nótázás

Régi muzsika kertje

Mozart: Esz-dúr zongoraverseny K. 271 "Jeunehomme" II. tétel - részlet

Liszt Ferenc Magyar koronázási mise offertorium

Szemelvények a magyar zenetörténetből

Kodály Zoltán: Psalmus Hungaricus- részletek

Szokolay Sándor: Ima, rontás ellen

Kurtág György: Játékok – részletek

Ligeti György: Hungarian rock

ISMERETEK

- A hallgatott zeneművek zenetörténeti és főbb műfaji jellemzőinek azonosítása
- A zeneszerzők helye a különböző zenetörténeti korokban
- Az adott zenemű történelmi, irodalmi és kultúrtörténeti vonatkozásainak megismerése
- A zeneművekben megfogalmazott gondolatok társítása hangszerelési, szerkesztési megoldásokkal, kompozíciós technikákkal, formai megoldásokkal
- A mise változó részei: alleluja, offertorium, communio

FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÉSZSÉGEK

- A tanulók kreatív képzeletének fejlesztése változatos motivációs technikákkal, a zeneművek nyújtotta lehetőségeket kihasználva
- A zeneművek gondolati tartalmát kifejező eszközök felismerésére, átélésére és értelmezésére alkalmas képességek kialakítása
- Egy-egy zeneszerzőre jellemző alkotói sajátosságok felismerése
- Hosszabb, összetettebb koncentrációt igénylő zenei anyag befogadásának képessége
- Összefüggés felfedezése a zenei stíluskorszakok és a történelmi események, irodalmi alkotások között
- A zeneművekről történő önálló véleményalkotás képességének kialakítása

FOGALMAK

Vokális műfajok, gregorián, recitativo, korál, kyrie, passió, dalciklus, duett, motetta, etűd, hangfűrt.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Részvétel hangversenyeken
- Élménybeszámoló készítése a hallott hangversenyek kapcsán
- Adatgyűjtések a zenetörténet feldolgozásához
- Zeneművek zenetörténeti rendszerezése
- Koncertfilm megtekintése
- Kiállítás megszervezése híres magyar zeneszerzőkről, zenekarokról, előadóművészekről, zeneművekről, koncerthelyszínekről
- A lakóhely zenei emlékeinek összegyűjtése, megtekintése
- Kiselőadás készítése különböző hangszerekről, zenei műfajokról, zeneszerzőkről, zeneművészekről
- Kiselőadás készítése a népzenei gyűjtések történetéről
- Kiselőadás a hangszerekről (megszólaltatási módjuk, felépítésük, képek, videók, animációk, applikációk felhasználásával)
- Az elektronikus média által nyújtott lehetőségek tanári irányítású használata

TÉMAKÖR: Komplex készségfejlesztés

JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 óra

ISMERETEK

- A korábban tanult ritmikai, dallami ismeretek frissítése, elmélyítése, alkalmazása
- A törzshangok és a módosított hangok szerepének ismerete
- A zenetörténet jellegzetes műfajainak ismerete

FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÉSZSÉGEK

- Részvétel közös kreatív zenélési formákban, a zeneművek befogadásának előkészítéséhez
- A többszólamú éneklés fokozatos bevezetésével a többirányú figyelem, a hallás, az intonációs készség fejlődése
- Gyakorlat szerzése a felismerő kottaolvasásban
- A zenei formaérzék fejlesztése

FOGALMAK

Minden korábban szereplő fogalom.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Az improvizáció és a kreativitás támogatása a tanult ritmikai és dallami elemek felhasználásával
- Ritmikai játékok
- Zenei kérdés, válasz rögtönzése
- Kottairáshoz alkalmas szoftverek használatának megismerése
- A Fejlesztési feladatok, Készségek elnevezésű részben megfogalmazottak alkalmazása a hangközök és egyszerű harmóniák megfigyelésének és meghallásának gyakorlására.

A továbbhaladás feltételei 10. évfolyamon.

Egy-egy népdal éneklése a tanult új műfajokból, kotta nélkül 2 versszakkal, csoportban.

Ismerje a népdalelemzés kategóriáit.

Tudjon egyszerű többszólamú éneklésbe bekapcsolódni: kánon, taizé-i dal, más népek dalai.

Ismerje a hangköz, hangzat fogalmát.

Tudjon egy korált és további négy egyházi éneket a közösséggel együtt, kotta nélkül elénekelni.

Ismerje saját védőszentje legfőbb jellemzőit.

Tudja meghatározni a lényeges különbséget egyházzene és világi zene között.

Ismerje a főbb egyházzenehez kapcsolódó kifejezéseket, fogalmakat.

Ismerje az opera fő jellemzőit, valamint tudjon felsorolni néhány rokon műfajt.

Tudjon néhány dzsessz-zenei műfajt felsorolni, ismerje föl a többször meghallgatott szemelvény alapján a dzsessz-zene jellemzőit.

Tudjon életfordulókhoz, jeles napokhoz kapcsolódó népdalt kotta nélkül, több versszakkal, stílusosan csoportban énekelni. Tudjon minden egyházi ünnepkörhöz és a szentmise egyes liturgikus részeihez kapcsolódóan 2-2 egyházi éneket énekelni csoportban.

Tudja megfogalmazni a különbséget egyházzene és világi zene között, tudjon néhány fontos egyházzenei műfajt felsorolni.

Tudja a szentmise kötelező részeit megnevezni.

Nagyon jellegzetes szemelvények alapján tudjon zenetörténeti korokba helyezni klasszikus, romantikus és XX. századi zeneműveket, esetleg néhány jellemző stílusjegy felsorolásával.

Tudja felsorolni az opera legfontosabb műfaji jellemzőit.

Ismerje a metamorfózis és a programzene fogalmát.

Értékelési szempontok, 10. osztály

A tanulásszervezés szorosan összefügg a tudatosan megtervezett, átgondolt értékelési tevékenységekkel. Tantárgyunkban a diagnosztikus (helyzetfeltáró), a formatív (fejlesztő) és a szummatív (minősítő) értékelési módot egyaránt alkalmazzuk.

Folyamatosan adjunk lehetőséget az önként vállalt, egyéni arculatú feladatmegoldásra. (A tanév folyamán kb. 4 önálló közreműködés – beszámoló, produkció, adatgyűjtés/feldolgozás várható el ebben a korosztályban). Kínáljuk föl a lehetőséget, hogy a diákok képességeiknek és érdeklődési körüknek megfelelően választhassanak az alternatívák közül.

Jó, ha a tanár által meghatározott követelményeket, szabályokat, szempontokat ismertetve rendszeresen alkalom nyílik az önértékelésre is. Az egyéni teljesítmények mérlegelésébe az osztálytársakat is egyre inkább bevonhatjuk. Így alapozódhat meg a beilleszkedést segítő reális bírálat – önbírálat másokra figyelni tudó gyakorlata, valamint a kudarc és a siker adekvát kezelésének módja.

Tanterv a Kórus számára

A kórus tantárgy oktatásának célja, olyan pozitív élménynyújtás, amely a tanulók zenei és közösségi élményhez juttatásával, hat az emberi kapcsolatokra, és ezen keresztül az egyén személyiségfejlődésére.

A kórusfoglalkozás feladatai

Ösztönözze a tanulót a kórusirodalom, illetve a zeneirodalom megismerésére.

Fejlessze a tanulók

- hallását,
- ritmusérzékét,
- tempó– és dinamikai érzékenységet,
- hangszínek iránti igényét,
- kottaolvasási készségét,
- zenei memóriáját,
- zenei ízlését,
- stílusérzékét,
- formaérzékét,
- hangképző– és intonációs gyakorlatok segítségével a harmonikus hallását.

Ismertesse meg a kórustagokat

- az emberi hang sajátosságaival, kifejezési lehetőségeivel a csoportos hangképzés által,
- a kórusműveken keresztül a zeneirodalom különböző stíluskorszakaival.

Tudatosítsa a tanulóknak az alkalmazkodóképesség fontosságát zenei és emberi szempontból is.

Az iskolai kórus tantervben az egyedi személyi, korosztályi összetétel és a különböző tudásszintek miatt nem lehet egységes, évfolyamokra lebontott követelményeket meghatározni.

A felsorolt feladatok a fejlesztési területeket spirálisan jelölik avval, hogy az eredmények mindig a konkrét művek előadásában teljesülnek.

Fejlesztési feladatok

- az aktív éneklési kedv felkeltése, az éneklési kultúra kialakítása, továbbfejlesztése.
- a együtthangzás megvalósítása, a harmonikus hallás és formaérzék fejlesztése,
- a résztvevők korosztályától, egyéni tudásától függően kánonok, kétszólamú művek éneklése.
- hangképző és intonációs gyakorlatok a kórus tiszta, egységes, szép hangzásának kialakítására
- a szólamok ritmikailag pontos, dallamilag hibátlan megtanulása megfelelő formálással, szövegejtéssel,
- a zene akusztikai összefüggéseinek ismeretében a tiszta intonáció énekkari gyakorlatának megvalósítása.
- kiegyenlítetttség az egyes szólamok és a kórus egésze között:
- hangszín–kultúra fejlesztése, az intonációs különbségek felismerése, javítása
- az egységes, kultúrált énekkari hangzás megteremtése.

Óraszám: 74 óra/év

2 óra/hét

Témakör sorszáma	Témakör	Óraszám
1.	Ismétlés, ismerkedés, ráhangolódás, hangképzés	4 óra
2.	Zenei reprodukció, kreatív zenei gyakorlatok, kottaolvasás alapjai. légzéstechnika, hangképzés	10 óra
3.	A tanév proramjához kapcsolódó fellépésekre felkészülés Egyházi művek, egyházi ünnepek, keresztény könnyűzene(I félév.)	24óra
4.	Zenei reprodukció, kreatív zenei gyakorlatok, kottaolvasás alapjai.	10 óra
5.	A tanév proramjához kapcsolódó fellépésekre felkészülés Egyházi énekek, egyházi ünnepek, keresztény könnyűzene(II félév.)	22 óra
6.	Rendszerezés Búcsúzás Összefoglalás	4 óra

Követelmény

A kórus

- tudjon a kórusvezetővel együttműködni
- a dallamot a vezényléssel kapott instrukcióknak megfelelően formálni
- tudjon, tisztán, pontos szövegmondással, a mű érzelmi tartalmának megfelelő kifejező előadással énekelni.
- szereplés során az énekkar valamennyi tagja legyen képes képességei legjavát nyújtani

Ajánlott tananyag

Agócsy – Irsai: Énekeljünk–muzsikáljunk

Ars musica kötetek (Mösel Verlag Wolfenbüttel und Zürich) M52031–52035

Bartók Béla kórusművei (27 egyneműkar)

Bárdos Lajos: 20 és 40 egyneműkar

Bárdos Lajos: Kicsinyek kórusa I–IV.

Csányi László: Gyermekkórusok kótáskönyve

Egyházi karénekeskönyv I–II. (Kiadja: Magyarországi Evangélikus Egyház Sajtóosztálya)

Forrai Miklós: Duettek I–II.

Forrai Miklós: Ezer év kórusa

Forrai Miklós: Öt évszázad kórusa

Kánongyűjtemények: 25 angol kánon

Bárdos: 77 kánon

Haydn: Kánonok

Mozart: 30 kánon

Péter József: 165 kánon

Kerényi M. György: Énekiskola – Társasének IV.

Kodály Zoltán: Bicinia Hungarica I–IV.

Kodály Zoltán: Gyermek– és nőikarok
Liber usualis (gregorián dallamok gyűjteménye)
Nádasdy Kálmán: Társas énekek
Szőnyi E.: Biciniumok

Kardos Pál: Kórusnevelés, kórushangzás
Kodály Zoltán: Énekeljünk tisztán

Követelmények a program elvégzése után

A kórus legyen képes önálló, élményt adó szereplésre.

Tudjon

- fegyelmetten viselkedni úgy a próbákon, mint a hangversenyeken,
- „vezénylésre” énekelni.

A *tanuló* ismerkedjék meg a kórusirodalom számos remekművével.

Tudjon jól tájékozódni a különböző stíluskorszakokban.

Tudja

- helyes légzéstechnikával,
- tiszta intonációval,
- pontos ritmusban,
- érthető szövegmondással,
- helyes tempó– és dinamikai választással,
- művészileg kidolgozottan – stílushű formálással, szuggesztivitással – elénekelni szólamát.

Rendelkezzék

- jó kottaolvasási készséggel,
- zenei memóriával.

Hallgassa a többi szólamot és hangszínevel alkalmazkodjék hozzá, ezáltal segítve az egységes kórushangzás megteremtését.

A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszközök

Megfelelő akusztikájú, hangszigetelt, szellőztethető, csoportos oktatásra alkalmas tanterem, jó minőségű, jól hangolt zongorával.

Felvételek készítéséhez és lejátszásához használható audióvizuális eszközök.

Metronóm, hangvilla, kottaállvány.

Ajánlott a kórus színpadi megjelenését emelő egységes formaruha.

Tanterv a Zenekar számára

A zenekar tehetséggondozó foglalkozás. Működésével a tehetséges, az érdeklődő tanulóink számára magasabb szintű, elmélyültebb tudást kínálunk.

Az zenekari órák legfőbb céljai megismertetni a gyermekeket a zenélés örömeivel, valamint kulcsokat adni számukra a zene élményt nyújtó megismeréséhez, megértéséhez és élvezetéhez. A művészeti nevelés elsődleges funkciója a teljes személyiség fejlesztése, a felnőttlét szerepeire való érzelmi felkészülés, a lelki egészség tudatos ápolása, a pszichés energiák feltöltődését szolgáló művészi zene segítségével. Ezeknek a céloknak az elérését segíti a kiválasztott repertoár.

Tanári feladatunk a zenei ízlés formálása, a kritikai szemlélet kialakítása és ilyen értelemben is a környezettudatosság fejlesztése. A több éves nevelési folyamatban a tudatos vezetői irányítás mellett egyre inkább figyelni kell arra, hogy az önálló tanulás készséggé fejlődjön, és természetes igénnyé váljon.

A zenekari foglalkozás feladatai

Ösztönözze a tanulót a hangszeres zenei produkcióra.

Fejlessze a tanulók

- hallását,
- ritmusérzékét,
- tempó– és dinamikai érzékenységét,
- hangszínek iránti igényét,
- kottaolvasási készségét,
- zenei memóriáját,
- zenei ízlését,
- stílusérzékét,
- formaérzékét,

Óraszám: 74 óra/év

2 óra/hét

Témakör sorszáma	Témakör	Óraszám
1.	Ismétlés, ismerkedés, ráhangolódás	4 óra
2.	Zenei reprodukció, kreatív zenei gyakorlatok, kottaolvasás alapjai.	10 óra
3.	A tanév proramjához kapcsolódó fellépésekre felkészülés Egyházi művek, egyházi ünnepek, keresztény könnyűzene(I félév.)	24óra
4.	Zenei reprodukció, kreatív zenei gyakorlatok, kottaolvasás alapjai.	10 óra
5.	A tanév proramjához kapcsolódó fellépésekre felkészülés Egyházi énekek, egyházi ünnepek, keresztény könnyűzene(II félév.)	22 óra
6.	Búcsúzás Összefoglalás	4 óra

Követelmények a program elvégzése után

A *zenekar* legyen képes önálló, élményt adó szereplésre.

Tudjon

- fegyelmezetten viselkedni úgy a próbákon, mint a hangversenyeken,
- „vezénylésre” játszani.

A *tanuló* ismerkedjék meg a zeneirodalom számos remekművével.

Tudjon jól tájékozódni a különböző stíluskorszakokban.

Rendelkezzék

- jó kottaolvasási kézséggel,
- zenei memóriával.

A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszközök

Megfelelő akusztikájú, hangszigetelt, szellőztethető, csoportos oktatásra alkalmas tanterem, jó minőségű, jól hangolt zongorával.

Felvételek készítéséhez és lejátszásához használható audióvizuális eszközök.

Metronóm, hangvilla, kottaállvány.

Ajánlott a zenekari színpadi megjelenését emelő egységes formaruha.